

KAN BAĞIŞI ÜZERİNE BİLGİ, TUTUM VE DAVRANIŞ ÖLÇÜMÜ ANKET ÇALIŞMASI

Ece Özbeşer, Selin Bayrak, Burcu Bozdoğan, Aslı Genç, Kadriye Sezen
Uğur

Danışman: Doç. Dr. Ebru Koca

ÖZET

Kan bağıışı eksikliği Türkiye’de sağlık konusunda üzerinde durulması gereken en önemli konulardan biridir. Toplumumuzun büyük bir kısmının kan bağıışında bulunmadığı gerçeğinden hareket ederek yaptığımız bu çalışmanın amacı, insanların kan bağıışı konusundaki davranış, tutum ve bilgilerini değerlendirip, bu konuda toplum bilincinin artırılması çalışmalarına katkıda bulunmaktır. Uyguladığımız anket çalışması gözlem altında bir aylık süre içerisinde yapılmış olup, anketimize 451 kişi katılmıştır. Katılan kişilerin yaş ortalaması $36,3 \pm 13,5$ olup katılanların %52.2’si erkektir. Katılımcıların %44.2’si daha önce kan bağıışında bulunmuştur. Gönüllü katılımcılarımızın %52,1’i lise sonrası eğitimlerine devam eden kişilerden oluşmaktadır. Sonuçlarımıza göre, kişinin eğitim durumu, daha önce kan veya kan ürünü almış olması istatistiksel olarak kan bağıışında bulunmayı etkilememektedir. Daha önce kan bağıışında bulunma durumu cinsiyete göre değerlendirildiğinde erkeklerin kadınlardan daha çok kan bağıışında bulunduğu görülmüştür. Evli olan bireylerin istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha çok kan bağıışında bulundukları görülmüştür. Katılımcıların %33,6’sı kan yerine verilebilecek bir ilaç olup olmadığını bilmemekte, %6,7’si ise böyle bir ilaç olduğunu düşünmektedir. Kan bağıışında bulunan kişilerin kan bağıışında bulunma sebepleri sırasıyla; vatandaşlık görevi olduğunu düşündükleri için (%46.9), bir yakınının ihtiyacı olduğu için (%33,3) ve kana ihtiyaç duyduklarında kan bulabileceklerine olan inançlarını artırmak içindir (%18,7). Anketimize katılan kişilerin kan bağıışında bulunmama sebepleri sırasıyla; hiç kan istenmemesi (%53,2), kendini kan verecek kadar sağlıklı hissetmemesi (%21,2) ve bulaşıcı hastalık kapmaktan korkmasıdır (%13,8). Anketimize katılanların çoğu Türkiye’de kan bağıışının yetersiz olduğunu bilincinde olup; kan bağıışı konusunda yeterince bilgilendirilmediklerini düşünmektedir. Bu doğrultuda, toplumu kan bağıışı konusunda bilinçlendirme çalışmalarının yapılması gerektiğini düşünüyoruz.

Anahtar kelimeler: kan bağıışı, anket, bilgi düzeyi

GİRİŞ VE GENEL BİLGİLER

Onyedinci yüzyılda Willam Harvey'in kan dolaşımı fizyolojisi konusunda bilgi vermesinden sonra 1665 yılında İngiliz fizyolog Richard Lower tarafından bir hayvandan diğerine kan nakli gerçekleştirilmiştir. İnsandan insana kan nakli ise 19. yüzyıl başlarında İngiliz kadın doğum uzmanı James Blundell tarafından yapılmıştır.¹ Kan transfüzyonuna, tedavi edici başka seçeneğin olmadığı kazalar, savaş ve afetler, çeşitli suç girişimleri, cerrahi müdahaleler, hemofili, lösemi, aplastik anemi gibi kronik hastalıklarda ve gebelik gibi ciddi klinik durumlarda ihtiyaç duyulmaktadır.¹

Günümüzde tıp ve teknoloji alanındaki tüm gelişmelere rağmen kan, kan bileşenleri ve kandan elde edilen ürünlerin yerine geçebilecek bir tedavi aracı bulunamamıştır. Kan, kaynağı insan olan ve elde edilmesi için başka alternatifi olmayan bir tedavi aracıdır.

Gelişmekte olan ülkelerde, Dünya Sağlık Örgütü'nün raporuna göre, güvenli kanın sağlanmasında en önemli problem, yetersiz gönüllü kan bağışi sebebiyle güvenli olmayan (replasman, kana kan, zorunlu yöntem v.b.) ve en ucuz yöntemlerin tercih edilmesi olarak gösterilmiştir. Dünya çapında yılda 81 milyon ünite kan bağışi yapılırken bu kanların %82'si gelişmiş ülkelerde gönüllü kan bağışçılarından sağlanarak tüm tarama testlerine tabi tutulmaktadır. Buna karşın dünya nüfusunun geri kalan % 45'inin yaşadığı toplumlarda kan değişik yollarla toplanmakta ve ne yazık ki ancak % 50'si tarama testlerinden geçirilmektedir.

Ülkemiz, kan bağışi konusunda gelişmiş ülkeler ile kıyaslandığında oldukça geri sıralarda yer almaktadır. Bu ülkelerde gönüllü kan bağışlarının nüfusa oranı %5'e ulaşabilirken ülkemizde bu oran halen % 1.5-2 civarındadır. En önemli problem gönüllü kan bağışçısı sayısındaki yetersizliktir. Ülke genelinde sağlıklı istatistiki verilere ulaşmak ve hastalara kullanılan kanların izlenebilirliği pek mümkün değildir. Ülkemizde kan hizmetleri konusunda kapsayıcı bir standardizasyon ve denetim mevcut değildir.²

Bu çalışmadaki hipotezimiz, Türkiye'de yeterli kan bağışi olmamasının nedeninin insanların bu konudaki bilgi ve motivasyonunun düşük olduğudur. Türkiye, kan bağışi konusunda gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında geride kalmaktadır. Toplumumuzun büyük bir kısmının kan bağışında bulunmadığı gerçeğinden hareket ederek yapacağımız bu çalışmanın amacı, insanların kan bağışi konusundaki davranış, tutum ve bilgilerini değerlendirip, bu konuda toplum bilincinin artırılması çalışmalarına katkıda bulunmaktır.

GEREÇ VE YÖNTEM

30 günlük bir süre içerisinde Başkent Üniversitesi Ankara Hastanesi'ne herhangi bir nedenle başvuran hasta ve hasta yakınları ile Hacettepe Üniversitesi Hastanesi Kan Bağış Merkezi'ne kan bağıışı amacıyla başvuran toplam 451 kişiye 34 soruluk bir anket uygulandı. Yapılan çalışmanın amacı ve içeriği tüm katılımcılara açıklandı. Anket formları katılımcılara dağıtıldı ve doldurmaları istendi. Anketi dolduran bireylerin doğru bilgi sahibi olması amacıyla anket bitiminde, anketin bazı sorularının cevabını da içeren kan bağıışı üzerine bir bilgilendirme formu verildi. Anket ve bilgilendirme formu çalışmanın sonunda Ek 1 ve Ek 2 olarak verilmiştir.

SONUÇLAR

Anketimize 451 kişi katılmıştır. Demografik özellikler Tablo.1'de mevcuttur. Katılan kişilerin yaş ortalaması $36,3 \pm 13,5$ 'tur. Anketimize katılan kişilerin %96'sı kan grubunu bilmektedir. Anket sorularına verilen yanıtlar Tablo.2'de özetlenmiştir. Kimler kan bağıışında bulunamaz diye sorduğumuzda en sık üç yanıt olarak, %94'ü herhangi bir bulaşıcı hastalığı olanlar, %61'i diabet hastası olanlar, %58.1'i ilaç kullananlar cevaplarını aldık. Katılımcıların %30.8'i hepatite, %28.4'ü AIDS'e, %11'i ateşe, %8.4'ü allerjiye, %7.2'si iştah açmaya, %2.7'si kan bağıışının kilo kaybına, %0.2'si iktidarsızlığa, %0.2'si erken menopoza, %0'ı kısırlığa neden olacağını söylemiş, %57.7'si ise verdiğimiz şıklardan hiç birine neden olmadığını söylemişlerdir. Katılımcıların %78' i Türkiye'de yapılan kan bağıışı miktarının yetersiz olduğunu söylemişler, %19.1'i ise fikrim yok demıştır. Katılımcıların %75.5'i kan bağıışının bildikleri bir yararı olduğunu söylemiştir. %13.8'i ise fikirleri olmadığını söylemiştir. Bir kişinin bağıışladığı kandan kaç kişi yararlanabilir diye katılımcılara sorduğumuzda, %32.8'i 1 kişi demıştır. %26.2'si ise fikir beyan etmemiştir. Katılımcıların %82.3'ü kan bağıışıyla ilgili toplumsal alanlardaki anonslara dikkat ettiklerini söylemişlerdir. %10.4'ü ise daha önce hiç böyle bir anons duymadıklarını söylemiştir.

Katılımcıların %84.4'ü yakınlarına kan bağıışında bulunmayı önereceklerini söylemişlerdir. Kan bağıışını teşvik için ne yapılması gerektiğini sorduğumuzda ise %58.1'i hijyenden kesin emin olunması gerektiğini, %40.9'u kan tahlillerinin yapılması gerektiğini, %28.3'ü kan bağıışı değerlendirme formunda çok soru olmaması gerektiğini, %27.8'i bağııştan sonra yemek ikramında bulunulması gerektiğini, %19.9'u ise para verilmesi gerektiğini söylemiştir. Katılımcılara kan bulunamaması halinde kan ihtiyacı olan hastaya kan yerine verilebilecek ilaç var mıdır diye sorduğumuzda, %59.8'i hayır, %33.6'sı ise fikri olmadığını söylemiştir. Katılımcıların %44.2'si daha önce kan bağıışında bulunmuşlardır. Daha önce kan bağıışında bulunmuş katılımcılara kan

vermeniz en önemli nedeni nedir diye sorduğumuzda %46.9'u vatandaşlık görevi olarak düşündüğü için, %33.3'ü yakınının ihtiyacı olduğu için, %18.7'si kana ihtiyaç duyduklarında kan bulabileceklerine olan inançlarını arttıracaklarını düşündükleri için kan verdiklerini söylemişlerdir. Daha önce kan bağışında bulunan katılımcıların %86.9'u kan bağışında bulunmanın herhangi bir yan etkisi olmadığını düşünmektedir. Daha önce kan bağışında bulunanlara nerede kan bağışında bulunduğunu sorduğumuzda %44.4'ü hastane kan bankası, %22.7'si Kızılay, %5.1'i gezici kan bağışı arabası cevaplarını vermişlerdir. Daha önce hiç kan bağışında bulunmamış kişilere bunun nedenini sorduğumuzda, %53.2'si daha önce onlardan hiç kan istenmediğini söylemişlerdir. %21.2'si kendini kan vermek için yeterince sağlıklı hissetmediklerini söylemiş, %14'ü ilaç kullandığı için, %13.8'i bulaşıcı hastalık kapmaktan korktuğu için kan vermemiş, %13.1'i daha önce hiç kan vermeyi düşünmemiş, %9.8'i iğneden korktuklarını söylemiş, %5.6'sı sağlık personeline güvenmediği için, %1.6'sı ailesi izin vermediği için, %0.8'i dini yönden doğru bulmadığı için kan vermediği söylemiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılanların temel tanımlayıcı özellikleri. Ankara, 2013

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet (n= 450)		
Kadın	215	47.8
Erkek	235	52.2
Öğrenim durumu (n= 451)		
Lise ve altı	215	47.7
Lise üzeri	236	52.3
Medeni durum (n= 450)		
Evli	215	47.8
Bekar	209	46.4
Dul/boşanmış	26	5.8
Aylık gelir düzeyi(n= 446)		
<1000 TL	169	37.9
1000-2999 TL	188	42.2
3000-9999 TL	78	17.5
≥10000 TL	11	2.5

Daha önce kan bağışında bulunma durumu cinsiyete göre değerlendirildiğine, gruplar istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Erkeklerden kadınlardan daha çok kan bağışında bulunmuştur ($\chi^2 = 63.794$ $p<0.05$). Kişinin eğitim durumu istatistiksel

olarak kan bağışında bulunmayı etkilememektedir ($\chi^2 = 1.571$ $p>0.05$). Kan bağışında bulunma durumu medeni hale göre değerlendirildiğinde evli olan bireylerin istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha çok kan bağışında bulundukları gözlenmiştir ($\chi^2 = 41.419$ $p<0.05$). Kan bağışında bulunma durumu ile kan grubunu bilmek arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($\chi^2 = 0$, $p>0.05$). Kan bağışında bulunmuş olmak hangi yaş aralığında kan verilebileceğini biliyor olmak anlamına gelmemektedir ($\chi^2 = 4.355$, $p>0.05$). Daha önce herhangi bir nedenle kan veya kan ürünü almış olmanın kan bağışında bulunma durumu ile arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($\chi^2 = 2.329$, $p>0.05$). Kan bağışında bulunmanın faydalı olduğunu düşünenlerin oranı kan bağışında bulunmuş olan kişilerde daha fazlaydı ($\chi^2 = 7.091$, $p<0.05$). Bir kişinin bağışladığı kandan birden fazla kişinin yaralanabileceğini bilenlerin oranı kan bağışında bulunmayanlar arasında daha fazlaydı ($\chi^2 = 15.108$, $p<0.05$). Kan bağışında bulunmuş olanlar ve bulunmamış olanlar arasında toplumsal alanlarda yapılan anonsları dikkate almak açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($\chi^2 = 4.519$, $p>0.05$). Daha önce kan vermiş olanlar yakınlarına kan bağışında bulunmalarını, kan vermeyenlerden daha fazla öneriyorlar ($\chi^2 = 12.764$, $p<0.05$). Katılımcıların %33,6'sı kan yerine verilebilecek bir ilaç olup olmadığını bilmemektedirler. Katılımcıların %6,3'ü ise kan yerine geçebilecek bir ilaç olduğunu düşünmekteydi. Kan bağışında bulunan ve bulunmayanlar arasında ise istatistiksel olarak anlamlı fark yoktu ($\chi^2 = 1.531$, $p>0.05$).

Tablo 2. Araştırmaya katılanların kan bağışı ile ilgili bazı sorulara verdikleri yanıtların dağılımı. Ankara, 2013

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kan grubunuzu biliyor musunuz? (n=451)		
Evet	433	96.0
Hayır	18	4.0
Yakınlarınızdan uzak bir yerde size veya bir yakınınıza kan gerektiğinde kanı nasıl temin edebilirsiniz?(n=451)*		
Devlet karşılar	69	15.2
Kızılay	208	46.11
Para ile satın alırım	12	2.6
Gönüllü vatandaşlar	187	41.8
Nerde kan bağışı yapılabilir? (n=450)*		
Ülke genelindeki tüm Kızılay şubelerine	340	75.5
Herhangi bir hastaneye	166	36.9
Gezici Kızılay arabalarına	281	62.4
Kan bağışı merkezi olan hastanelere	445	72.8

Hangi yaş gurubundakiler kan bağışlayabilir? (n= 451)*		
10-65 yaş arası sağlıklı bireyler	7	1.6
18-30 yaş arası sağlıklı bireyler	59	13.1
18-65 yaş arası sağlıklı bireyler	229	50.8
21-65 yaş arası sağlıklı bireyler	24	5.3
Her yaştadaki sağlıklı bireyler kan verilebilir	103	22.8
Fikrim yok	29	6.4
Kan bağışlayabilmek için kaç kilo olunmalıdır? (n=450)*	26	5.8
40 kilonun üstü	158	35.1
50 kilonun üstü	41	9.1
60 kilonun üstü	174	38.7
Her kilodaki sağlıklı bireyler kan verebilir	51	11.3
Fikrim yok		
	160	94
Kimler kan bağışında bulunamaz? (n=451)*	32	2
Herhangi bir bulaşıcı hastalığı olanlar	45	58.1
İlaç kullananlar	19	61
Diyabet hastası olanlar	37	10.9
Engelli vatandaşlar	43	27.2
Aspirin kullananlar	75	14.4
Herhangi bir ameliyat geçirmiş olanlar	19	50.3
18 yaşını doldurmamış olanlar	21	9.3
Sigara içenler		
Diğer	253	56.9
	175	39.7
Kan bağışının kanı veren kişiye etkisi var mıdır? (n=451)*	5	1.1
Yok	25	5.7
Halsizlik yapar	35	7.9
Kilo kaybı yapar	10	2.3
Kilo aldırır	15	3.4
İştah açar		
Bağımlılık yapar		
Diğer		
Ülkemizde kan ve kan ürünleri sizce en fazla hangi yolla temin edilmektedir? (n=451)*	209	46.3
Gönüllü vatandaşlar	77	1.2
Para ile	202	26

Hasta yakını	61	47.6
Kızılay	3	0.6
Diğer		
Kan bağışını teşvik için ne yapılmalıdır? (n=424)*		19.9
Para verilmelidir		40.9
Kan tahlilleri yapılmalıdır		58.1
Hijyenden kesin emin olunmalıdır		27.8
Bağıştan sonra yemek ikramında bulunulmalıdır		28.3
Kan bağışi değerlendirme formunda çok fazla		9.9
Diğer		
Kan bağışında bulunmanızın en önemli nedeni nedir? (n=197)*	33	16.6
	27	13.6
	95	46.9
Belirli bir nedeni yok	64	33.3
Sevaptır	37	18.7
Vatandaşlık görevidir	39	9.5
Yakınımın ihtiyacı olduğu için	5	2.5
Kana ihtiyaç duyduğumuzda kan bulabileceğimize inancımızı artırmak için		
Bedenime faydalı olduğunu düşündüğüm için		

*İlgili soruda birden fazla seçenek işaretlenmiştir

TARTIŞMA

Öncelikle, yaptığımız bu çalışma Başkent Üniversitesi Hastanesi'ni ve Hacettepe Üniversitesi Kan Bağışı Merkezi'ni içermekte olup, toplumu temsil etmemektedir. Hipotezimiz doğrultusunda, kan bağışının yetersiz olmasında, insanların bu konudaki yanlış bilgi ve inanışlarının etkili olduğunu düşünüyoruz. Kan bağışı yapılmamasının en önemli nedenleri yanlış inanışlar, bilgisizlik ve duyarsızlık olmuştur.³ Katılımcıların %53,2'si kan vermemelerinin sebebi olarak hiç kan istenmemesini öne sürmüştür. Kan veren katılımcılarımızın bile %19,7'si kan bağışı sonucunda AIDS

bulaşabileceğini düşünmektedirler. Enfeksiyon korkusu ve bu konudaki yanlış bilgiler kan bağışının önündeki en önemli engellerdendir.

Bulduğumuz bu sonuçları, kan bağışında konusunda yapılan diğer çalışmalarla karşılaştırdığımızda, Buciuene ve arkadaşlarının yaptıkları bir çalışmada, kan veren insanların çok büyük bir kısmının bir yakınının acil kana ihtiyacı olduğunda kan verdiğini, sadece çok az bir kısmının gönüllü bir şekilde acil durum olmadan da kan verdiği sonucuna varılmıştır.⁴ Mersin ilinde yapılan bir çalışma ile bizim yaptığımız çalışmada verilen cevapları karşılaştırdığımızda benzer sonuçlara rastladık. Yıldız ve arkadaşlarının yaptığı bu çalışmada, katılımcılar neden kan veriyorsunuz sorusuna en çok vatandaşlık görevi olduğu için cevabını vermişler, kan stoklarının nasıl karşılanması gerektiğini düşünüyorsunuz sorusuna Kızılay ve gönüllü vatandaşlar demişlerdir. Bu çalışmada, bizim çalışmamıza ek olarak verilen yanıtlar meslek gruplarına göre değerlendirip sınıflandırılmıştır.¹ Biz çalışmamızda böyle bir gruplandırma yapmaya ihtiyaç duymadık. Gene aynı çalışmada, katılımcıların daha önce hiç kan vermeme sebeplerinin en çok bulaşıcı hastalık kapma korkusu olduğu saptanmıştır.¹

Kasraian ve Maghsudlu' nun yaptıkları bir çalışmada, kan bağışında bulunanların %74.7'sinin teşvik edici bir olaya gerek duymadan ve karşılığında bir şey beklemeden kan verdiğini sonucuna varılmıştır. Yakınının ihtiyacı olduğu için veya herhangi bir karşılık bekleyerek kan bağışında bulunanlar ise kan vermek için teşvik edici bir duruma ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir.⁵

Ankete katılanların %44'ü kan bağışında bulunmuş olmakla beraber %90'ı Türkiye'de kan bağışının yeterli olmadığını düşünmekteydi. Anketimize katılanların çoğu Türkiye'de kan bağışının yetersiz olduğunun bilincinde olup; kan bağı konusunda yeterince bilgilendirilmediklerini düşünmektedir. Bu doğrultuda, toplumu kan bağı konusunda bilinçlendirme çalışmalarının yapılması gerektiğini düşünüyoruz. Özellikle yanlış inanışların giderilmesi- düzeltilmesi gerekmektedir. Kan bağışında bulunanların bunu yapmaktaki en önemli sebeplerinin vatandaşlık görevi olması, bizlere kan bağışını arttırmak için çeşitli teşvik programları yapılabileceğini düşündürdü. Yaptığımız bu araştırma ve edindiğimiz sonuçlar doğrultusunda kan bağışını teşvik için birtakım fikirler ürettik. Bu fikir ve önerilerimizden bazıları şunlardır: kan istek programları yapılmalı, kan bağışları için platformlar oluşturulmalı, basında yer alan Kızılay ile ilgili kötüleyici ve karalayıcı haberlerin yarattığı etki giderilmeli, Kızılay görsel ve sosyal medyada daha efektif rol oynamalı, toplumsal alanlarda yapılan anonslardan yeterli verim alınamadığı düşüncesinden hareketle kan bağı için yeni teşvik yolları geliştirilmeli, katılımcılarımızın da önerileri doğrultusunda kan bağışından sonra çeşitli ikramlarda bulunulabilir.

KAYNAKÇA

1. Yıldız Ç, Neden Kan bağışlamıyoruz. Mersin İli'nde yaşayanlarda Kan Bağışına Genel Bakış: Anket Çalışması, İnfeksiyon Dergisi (*Turkish Journal of Infection*) 2006; 20 (1): 41-55.
2. <http://www.kanver.net/index.php?id=2> (son güncellenme tarihi: 14.01.2013)
3. Shahshahani, Yavari, Knowledge, attitude and practice study about blood donation in the urban population of Yazd, Iran, Transfusion Medicine 2006; 16, 403-409.
4. Buciuniene, Stonienė, Blazeviciene, Blood donors' motivation and attitude to non-remunerated blood donation in Lithuania, BMC Public Health 2006, 6:166.
5. Kasraian, Maghsudlu, Blood donors' attitudes towards incentives: influence on motivation to donate, Blood Transfusion 2012; 10: 186-90.

Ek 1:

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ KAN BAĞIŞI ANKETİ

1. Kaç yaşındasınız? (lütfen belirtiniz).....
2. Cinsiyetiniz nedir? 1) Kadın 2) Erkek
3. Öğrenim durumunuz:
 - 1) Okur yazar değil
 - 2) Okur-yazar
 - 3) İlkokul mezunu
 - 4) Ortaokul mezunu
 - 5) Lise mezunu
 - 6) Yüksekokul mezunu/üniversite mezunu
 - 7) Yüksek lisans/doktora
4. Medeni haliniz: 1) Evli 2) Bekar 3) Dul/Boşanmış
5. Aylık kazancınız ne kadardır?
 - 1) <1000 TL
 - 2) 1000-2999 TL
 - 3) 3000-9999 TL
 - 4) 10000 ve 10000' den fazla TL
6. Kan grubunuzu biliyor musunuz? 1) Evet 2) Hayır

7. Yakınlarınızdan uzak bir yerde size veya bir yakınınıza kan gerektiğinde kanı nasıl temin edebilirsiniz?

- 1) Devlet karşılar
- 2) Kızılay
- 3) Para ile satın alırım
- 4) Gönüllü vatandaşlar karşılar

8. Nerelele kan bağışı yapılabilir? *(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)*

- 1) Ülke genelindeki tüm Kızılay şubelerine
- 2) Herhangi bir hastaneye
- 3) Gezici Kızılay arabalarına
- 4) Kan bağışı merkezi olan hastanelere

9. Sizce sık görülen kan gruplarına ihtiyaç daha mı azdır?

- 1) Evet
- 2) Hayır
- 3) Fikrim yok

10. Hangi yaş gurubundakiler kan bağışlayabilir?

- 1) 10-65 yaş arası sağlıklı bireyler
- 2) 18-30 yaş arası sağlıklı bireyler
- 3) 18-65 yaş arası sağlıklı bireyler
- 4) 21-65 yaş arası sağlıklı bireyler
- 5) Her yaştadaki sağlıklı bireyler kan verilebilir
- 6) Fikrim yok

11. Kan bağışlayabilmek için kaç kilo olunmalıdır?

- 1) 40 kilonun üstü
- 2) 50 kilonun üstü
- 3) 60 kilonun üstü
- 4) Her kilodaki sağlıklı bireyler kan verebilir
- 5) Fikrim yok

12. Kimler kan bağışında bulunamaz? *(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)*

- 1) Herhangi bir bulaşıcı hastalığı olanlar
- 2) İlaç kullananlar
- 3) Diyabet hastası olanlar
- 4) Engelli vatandaşlar
- 5) Aspirin kullananlar
- 6) Herhangi bir ameliyat geçirmiş olanlar
- 7) 18 yaşını doldurmayanlar
- 8) Sigara içenler
- 9) Diğer

(lütfe

belirtiniz).....

.....

13. Kan bağışının kanı veren kişiye etkisi var mıdır? *(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)*

- 1) Yok
- 2) Halsizlik yapar
- 3) Kilo kaybı yapar
- 4) Kilo aldırır
- 5) İştah açar
- 6) Bağımlılık yapar
- 7) Diğer

(lütfe

belirtiniz).....

.....

14. Bir akrabanız veya tanıdığınızın acil kana ihtiyacı olursa kan bağışında bulunur musunuz?

- 1) Evet 2) Hayır 3) Fikrim yok

15. Tanımadığınız birinin acil kana ihtiyacı olursa kan bağışında bulunur musunuz?

- 1) Evet 2) Hayır 3) Fikrim yok

16. Sizce kan bağışı aşağıdaki durum ya da hastalıklara neden olabilir mi? *(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)*

- 1) Kilo kaybı
- 2) Kısırlık
- 3) İktidarsızlık
- 4) AIDS
- 5) Hepatit
- 6) Allerji
- 7) Ateş
- 8) Erken menopoz
- 9) İştah açar
- 10) Hiç birine neden olmaz

17. Daha önce size kan veya kan ürünü verildi mi?

- 1) Evet 2) Hayır 3) Bilmiyorum

18. Size daha önce kan veya kan ürünü verildiyse kaynağı nedir? *(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)*

- 1) Kan bankası
- 2) Tanıdık
- 3) Asker
- 4) Gönüllü
- 5) Para ile aldık
- 6) Bilmiyorum

- 7) Kan ürünü almadım
19. Sizce Türkiye’de yapılan kan bağışı miktarı yeterli midir?
- 1) Evet 2) Hayır 3) Fikrim yok
20. Kan bağışı yapmanın bildiğiniz bir yararı var mıdır?
- 1) Evet 2) Hayır 3) Fikrim yok
21. Bir kişinin bağışladığı kandan kaç kişi yararlanabilir?
- 1) Bir kişi
2) Birden fazla
3) Fikrim yok
22. Toplumsal alanlarda (metro, hastane, yurt vs) kan bağışı ile ilgili anonslara dikkat eder misiniz?
- 1) Evet 2) Hayır 3) Hiç duymadım
23. Yakınlarınıza kan bağışında bulunmalarını önerir misiniz?
- 1) Evet 2) Hayır 3) Fikrim yok
24. Ülkemizde kan ve kan ürünleri sizce **en fazla** hangi yolla temin edilmektedir?
- 1) Gönüllü vatandaşlar
2) Para ile
3) Hasta yakını
4) Kızılay
5) Diğer (lütfen belirtiniz).....
-
25. Ülkemizde kan stoklarının nasıl karşılanması gerektiğini düşünüyorsunuz?
- 1) Gönüllü vatandaşlardan
2) Para ile
3) Hasta yakınlarından
4) Kızılay
5) Diğer (lütfen belirtiniz).....
-
26. Kan bağışını teşvik için ne yapılmalıdır? (birden fazla seçenek işaretlenebilir)
- 1) Para verilmelidir
2) Kan tahlilleri yapılmalıdır
3) Hijyenden kesin emin olunmalıdır
4) Bağıştan sonra yemek ikramında bulunulmalıdır
5) Kan bağışı değerlendirme formunda çok fazla soru olmamalıdır

6) Diğer (lütfen belirtiniz).....

27. Kan ihtiyaacı olan hastaya kan bulunamaması halinde yerine verilebilecek ilaā var mıdır?

1) Evet 2) Hayır 3) Fikrim yok

28. Daha önce hiā kan baāışında bulundunuz mu?

1) Evet (**ankete devam edin**)

2) Hayır (**en son soruya geāin**)

29. Daha önce kaā kere kan baāışında bulundunuz?

1) 1-5

2) 6-10

3) 10'dan fazla

30. Eāer birden fazla kan baāışında bulunduysanız bunun sıklığı nedir?

1) Yılda birden az

2) Yılda 1-3 kez

3) Yılda 3 kezden fazla

31. Kan baāışında bulunmanızın **en önemli** nedeni nedir?

1) Belirli bir nedeni yok

2) Sevaptır

3) Vatandaşlık görevidir

4) Yakınımın ihtiyaacı olduāu iāin

5) Kana ihtiyaā duyduāumuzda kan bulabileceāimize inancımızı artırmak iāin

6) Bedenime faydalı olduāunu dşndām iāin

7) Diāer (lütfen belirtiniz).....

32. Kan baāışında bulunmanın size herhangi bir yan etkisi oldu mu?

1) Evet 2) Hayır 3) Fikrim yok

33. Kan baāışında bulunduāunuz yer neresiydi? (*Birden fazla seāenek iāaretlenebilir*)

1) Kızılay

2) Hastane kan bankası

3) Gezici kan baāışı arabası

34. Daha önce kan baāışında bulunmadıysanız nedeni nedir? (*Birden fazla seāenek iāaretlenebilir*)

1) İāneden korktuāım iāin

2) Bulaşıcı hastalık kapmaktan korktuāım iāin

3) Saālık personeline gvenmediāim iāin

4) Kendimi kan vermek iāin yeterince saālıklı hissetmiyorum

- 5) Dini yönden doğru bulmuyorum
- 6) Hiç kan vermeyi düşünmedim
- 7) Ailem izin vermediği için
- 8) İlaç kullandığım için
- 9) Hiç istenmedi
- 10) Diğer(*lütfen belirtiniz*).....
.....

Ek 2:

KAN BAĞIŞI ÜZERİNE ÖNEMLİ BİLGİLER

- 🔥 Kan bağışlamanın sağlığa kesinlikle bir zararı yoktur, alınan kan vücudumuzdaki kanın yaklaşık 1/13'ü kadarı olup, **kansızlığa yol açmaz.**
- 🔥 Kan bağışının tıbbi olarak kanıtlanmış **kilo aldırıcı veya verdirici özelliği yoktur.**
- 🔥 Bağışlanan 1 ünite kandan **3 hasta** yararlanabilmektedir.
- 🔥 Sağlıklı bireyler için; erkeklerde bağış aralığı 90 günde birdir. Kadınlarda bağış aralığı 120 günde birdir.
- 🔥 Sık görülen kan gruplarına ihtiyacın daha az olduğu düşüncesi yanlıştır, sık bulunan kan gruplarının kullanımı da orantılı olarak fazladır.

- Kan başışlarken size herhangi bir **hastalığın bulaşması mümkün değildir. İğneler steril** olup, size kullanıldıktan sonra torbadan özel bir cihazla ayrılıp imhaya gönderilir.
- Bağış olarak alınan her kan aşağıdaki **testlere** tabi tutulur:
 - Anti-HIV Testi (**AIDS**)
 - Anti-HCV Testi (**C sarılığı**)
 - HBsAg Testi (**B sarılığı**)
 - Sifiliz (**Frengi**) Testi
 - **Kan grubu** testi
- Bazı ilaçlar kan bağışı için engel oluşturabilir. Lütfen kullandığınız bütün ilaçları kan bağışı öncesinde muayenenizi yapan kan merkezi doktoruna bildiriniz.
- 18-65 yaş arasında, ağırlığı **en az 50 kg** ve üzerinde olan her sağlıklı birey kan bağışında bulunabilir.